

Justitiedepartementet

103 33 STOCKHOLM

Vårt datum: 2025-06-16**Vårt diarienummer:** ADM/2025:431**Ert datum:** 2025-04-09**Er beteckning:** Ju2025/00838

Kopia till Utbildningsdepartementet

Utmönstring av permanent uppehållstillstånd och vissa anpassningar till miniminivån enligt EU:s migrations- och asylpakt (SOU 2025:31)

Centrala studiestödsnämnden (CSN) har utifrån sitt verksamhetsområde följande synpunkter på förslaget.

8.7.1 Studiehjälp och studiemedel

Rätt till omställningsstudiestöd

CSN vill inledningsvis erinra om att de utländska medborgare som uppfyller villkoren för rätt till studiemedel enligt 3 kap. 4 och 4 a §§ studiestödslagen (1999:1395), SsL även kan ha rätt till omställningsstudiestöd.¹ Det förutsatt att de uppfyller övriga villkor för rätt till omställningsstudiestöd, bl.a. att de ska ha arbetat i Sverige under minst 96 månader de senaste 14 åren.²

Flyktingar och skyddsbehövande som inte längre kan få rätt till studiestöd

CSN har identifierat två kategorier av flyktingar och skyddsbehövande som idag kan beviljas svenskt studiestöd om de har permanent uppehållstillstånd (PUT), men som utifrån vad CSN förstår av utredningens förslag fortsättningsvis inte kommer beviljas PUT och därmed inte heller kommer att ha rätt till studiestöd. Det gäller de som (i) beviljas uppehållstillstånd utifrån internationella åtaganden enligt 5 kap. 4 § utlänningslagen (2005:716), UtL³ och (ii) beviljas uppehållstillstånd enligt 5 kap. 1 a § tredje stycket UtL⁴. CSN kan samtidigt konstatera att endast sex utländska medborgare med uppehållstillstånd enligt 5 kap. 4 § UtL har beviljats studiestöd under de senaste sex åren, 2019-2024. CSN kan också konstatera att enbart åtta utländska medborgare med uppehållstillstånd enligt 5 kap. 1 a § tredje stycket UtL har beviljats studiestöd under de senaste sex åren, 2019-2024.

¹ 11 §§ lagen (2022:856) om omställningsstudiestöd, LOSS.

² 6 § LOSS.

³ De har klassning AI enligt Migrationsverkets lista över klassningskoder skapad 2022-09-04, uppdaterad 2024-03-07.

⁴ De har klassning SA och SF enligt Migrationsverkets lista över klassningskoder skapad 2022-09-04, uppdaterad 2024-03-07.

Utländska medborgare med flyktingstatus- eller alternativ skyddsstatusförklaring
CSN uppfattar att utländska medborgare som beviljats flyktingstatus- eller alternativ skyddsstatusförklaring, utifrån utredningens förslag, inte längre kommer att beviljats PUT. CSN uppfattar att de flesta av dessa utlänningar kommer att ha något av de tillfälliga uppehållstillstånd i 5 kap. UtLL som finns uppräknade i 2 kap. 4 § fjärde stycket respektive 3 kap. 4 § fjärde stycket SsL, och kommer därmed ha rätt till studiestöd utifrån den paragrafen. CSN är dock osäker på om det gäller för alla.⁵

Lagstiftaren har vid flera tillfällen uttryckt att utlänningar som har flyktingstatus- eller alternativ skyddsstatusförklaring kan anses ha särskilda skäl att beviljas studiestöd trots att kravet på permanent uppehållstillstånd inte är uppfyllt.⁶ Mot bakgrund av att det nu i stor utsträckning framgår direkt av lagen vilka uppehållstillstånd som ger rätt till studiestöd anser CSN att det kan finnas skäl att överväga om det skulle kunna bidra till ökad tydlighet och förutsebarhet om även förutsättningarna för att den som beviljats statusförklaring ska ha rätt till stöd framgick av lagen.⁷

10 Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

CSN har inget att invända mot förslaget om ikraftträdande förutsatt att myndigheten får full kostnadstäckning för nödvändigt utvecklingsarbete enligt vad som framgår i avsnitt 11.4 nedan.

11.4 Konsekvenser för staten

Prövningen av rätten till studiestöd för utländska medborgare kräver olika utredningsinsatser från CSN beroende på om den utländska medborgaren har permanent uppehållstillstånd eller tidsbegränsade uppehållstillstånd.

I de fall den utländska medborgaren har permanent uppehållstillstånd kan studiestöd normalt beviljas för hela den söka studieperioden genom en helt maskinell prövning. I de fall den utländska medborgaren har haft ett tillfälligt uppehållstillstånd som har löpt ut behöver CSN dock utreda om personen ändå har rätt till studiestöd utifrån 2 kap. 4 a § respektive 3 kap. 4 a § SsL.

Utredningens förslag innebär följaktligen att CSN oftare och återkommande kommer att behöva göra sådana prövningar för alla de utländska medborgare som berörs. Den prövningen kan, utifrån nuvarande IT-systemstöd, aldrig göras maskinellt och kräver flera manuella utredningsåtgärder som bland annat innefattar telefonkontakt med Migrationsverket.

⁵ CSN vet inte om det alltid gäller för de utlänningar som beviljats förlängning av tillstånd statusärende, klassning SX enligt Migrationsverkets lista över klassningskoder skapad 2022-09-04, uppdaterad 2024-03-07.

⁶ Se prop. 2023/24:151 s.27, prop. 2005/06:134 s. 31 och 38-39, samt prop. 1971:81.

⁷ I SOU 2024:68, *Mottagandelagen – En ny lag för ordnat asylmottagande och effektivt återvändande*, föreslås bland annat att studiestöd får lämnas till studerande som har beviljats ett tidsbegränsat uppehållstillstånd även efter det att tillståndet har upphört att gälla om den studerande har ansökt om statusförklaring och ansökan har kommit in till Migrationsverket innan det tidigare tillståndet har upphört att gälla. Eftersom det inte är direkt reglerat i 2 kap 4 § eller 3 kap. 4 § SsL att utländska medborgare som har beviljats statusförklaring har rätt till studiestöd har CSN i sitt remissvar ifrågasatt om det är lämpligt att reglera att enbart en ansökan om sådan status ska ge rätt till studiestöd efter att ett tillstånd har upphört att gälla.

REMISSVAR

Utredningens förslag får följaktligen påverkan på CSN:s verksamhet och CSN begär full kostnadstäckning för utredningens förslag. Det innefattar ett höjt förvaltningsanslag som täcker utvecklingskostnad, räntekostnad och ökad årlig administration för IT-stöd. CSN begär anslagsförstärkning med 4,7 miljoner kronor 2026 då systemutvecklingen sker och med 1,7 miljoner kronor årligen för åren därefter. CSN begär ingen utökad låneram för IT-utvecklingen.

Om myndigheten inte får anslagsförstärkning som motsvarar angivna kostnader kommer det att få konsekvenser för CSN:s förmåga att leverera uppdraget, i form av längre handläggningstider, eller få påverkan på och tränga ut annan utveckling såsom exempelvis nödvändig digital förnyelse. Utan IT-utveckling, och utan nödvändigt elektroniskt uppgiftsutbyte med Migrationsverket, medför utredningens förslag en ökad manuell administration av ansökningar om studiestöd med en årlig kostnad av ca 3,4 miljoner kronor från och med ikraftträdandet.

Beslut om detta remissvar har fattats av enhetschefen Jeanette Lundqvist efter föredragning av utredaren Alexandra Swenning i närvaro av verksjuristen Anna Renvall. I arbetet med remissvaret har även verksamhetsutvecklaren Stefan Nilsson och studiestödsutredarna Linnea Björklund Gustafsson och Ida Moberg deltagit.

Jeanette Lundqvist

Alexandra Swenning